

כטיוילים

נובמבר 2004 < גיליון 81 [24 שקל] חינוך למנויי מסע אחר

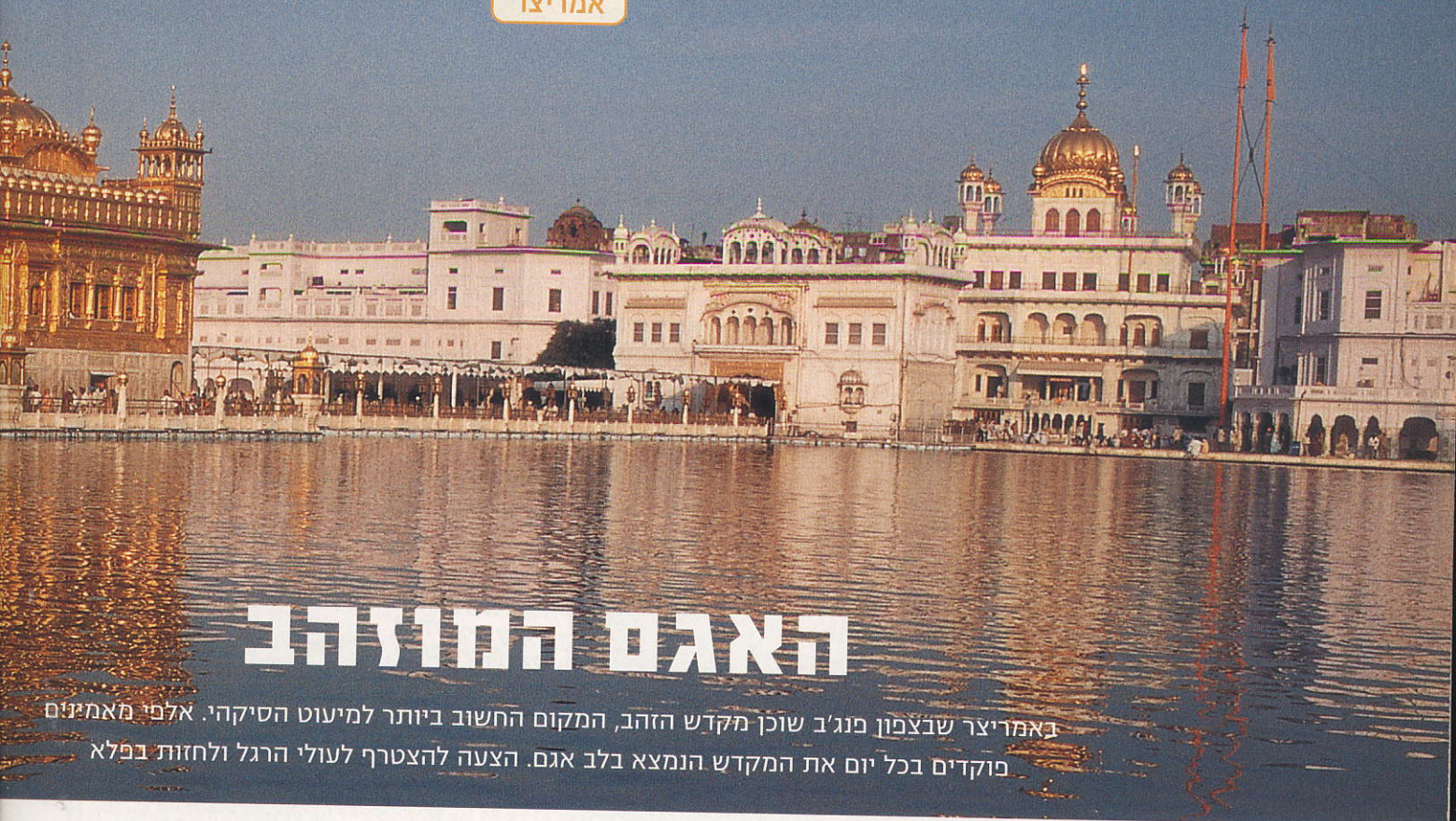
המקומות
המומלצים

- **דלהי** המקומות
שלא כדאי להחמיץ
- **דהרמסלה** בודהיזם
טיבטי ומסלולים בהימלאיה
- **הגנגס** רישקש
והרידואר, הערים
הקדושות שעל הנהר
- **אמריצר** מקדש הזהב
- **עמק קולו** הכפרים,
היערות ופסטיבל דושרה

צפון הודו

הארץ המובטחת

האגם המוזהב

באמריצר שבצפון פנג'ב שוכן מקדש הזהב, המקום החשוב ביותר למיעוט הסיקהי. אלפי מאמינים פוקדים בכל יום את המקדש הנמצא בלב אגם. הצעה להצטרף לעולי הרגל ולחזות בפלא

למקום שבו רוחצים אותן. כדי להגיע אל הטיילת המקיפה את המאגר ואת המקדש יש לרדת כמה מדרגות, כאילו כדי לומר: "אם ברצונך לקבל משהו מהיכל הקודש – הפחת מחשיבותך העצמית, הכר בקטנותך".

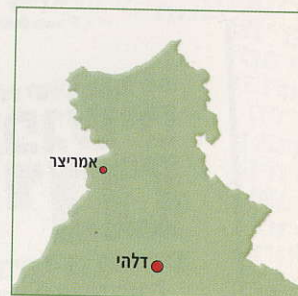
כיפת המקדש שבלב האגם, הבנויה בצורת פרח לוטוס שפונה כלפי מטה, מסמלת את מעורבות הסיקהים בעולם הזה. הסיקהים מכהנים בעמדות מפתח בהודו באחוזים גבוהים בהרבה מחלקם באוכלוסייה (כשני אחוזים מכלל האוכלוסייה בהודו, וכעשרה מיליון איש בעולם כולו).

כתב וצילם: יותם יעקבסון

אווירת קדושה של ממש שורה על מקדש הזהב באמריצר (Amritsar). לא צריך להיות סיקהי אדוק, וגם לא בני דתות אחרות, כדי להתהלך בו בנינוחות. לא אחת נדמה כי הזמן חולף כאן מבלי שניתן יהיה לשחזר כיצד חלף. המקדש מנותק לחלוטין מהמולת העיר הסוגרת עליו. זהו מבנה בן שתי קומות שרובו מצופה לוחות זהב מרוקעים וכיפות נוצצות על גגו. הוא ניצב בלב אגם אמריצר שעל שמו קרויה העיר הבנויה סביבו, המונה כיום קרוב למיליון תושבים, רובם סיקהים.

אל המקדש מוביל גשר המחבר בינו ובין טיילת רחבה ומרוצפת שיש, המקיפה את האגם. סביב הטיילת עומדים מבנים מרובי צריחים וקמרונות, הסוגרים על האגם והמקדש כחומת מגן. במרכז כל אחת מצלעות המתחם הריבועי יש שער, ולא בכדי: השערים מסמלים את האמונה כי האמת הסיקהית היא מוחלטת ואוניברסלית, ושהמקדש פתוח בפני בני כל הדתות, הגזעים, המעמדות והמיינים.

כשעוברים דרך השערים יש לחלוץ נעליים וגרביים, לחבוש כיסויי ראש (גברים ונשים כאחד) ולצעוד ברגליים יחפות דרך שוקת

מדריך מהיר לחבקים באמריצר

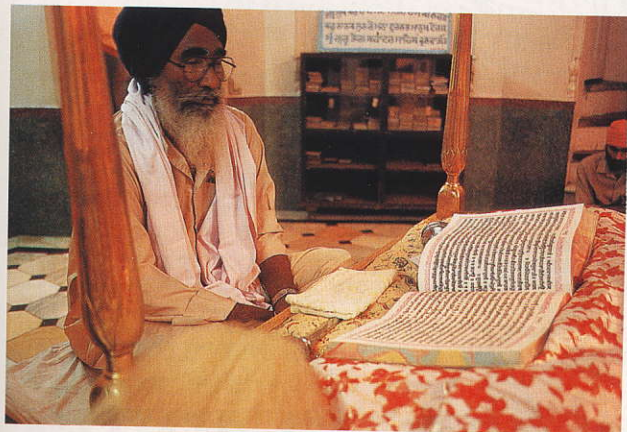
הגעה

אמריצר נמצאת בצפון פנג'ב (Punjab).

■ **מדלהי:** ברכבות ובטיסות סדירות.

■ **מדהרמסלה:** אוטובוסים יוצאים מדי יום לפנות בוקר ממקלוד גנג' ובהמשך היום גם מדהרמסלה. משך הנסיעה כשש שעות. זמנים מדויקים כדאי לבדוק במקום.

■ **מרג'סטן:** נסיעת לילה ארוכה ומתישה מביקנר (Bikaner) ◀

↑ הטקסט המקודש לסיקהים מכונה גורו גראנת סהיב

◀◀ שבצפון רג'סטן ודרך העיר גנגאנגר (Ganganagar).

לינה

במעון עולי הרגל המתואר בכתבה – הלינה חינום (מקובל לתת תרומה). לצדו יש כמה אגפים בתנאים טובים יותר ובתשלום. ברחבי העיר יש מלונות, אולם מומלץ ללון קרוב למקדש כי הוא העיקר בביקור באמריצ'ר.

עונה מוחלצת

מהסתיו עד האביב. יש להביא בחשבון שהקיץ חם וייתכן גשם.

ימי ההולדת לגורואים

ימי ההולדת של הגורואים נחגגים במקדש וברחבי העיר. התאריכים נקבעים על פי לוח השנה המקומי, וכדאי לבדוק מראש בשגרירות הודו בישראל. חגיגות הגורו הראשון, גורו נאנק, יתקיימו ב-26 בנובמבר 2004.

רוב הסיקהים אמידים מאוד. הם מקפידים תמיד על הופעתם החיצונית ועל מראה בית העסק שלהם. לא יימצאו ביניהם מקבצי נדבות. נגע זה כאילו נותר נחלתם של ההינדואים והמוסלמים. הם גם אינם מפרידים בין חיי הרוח לחיי החומר. אין אנשי רוח המאוגדים במנזרים וממונים על ידי הקהילה, ולא קיים אידיאל נזירי סגפני. הסיקהי המאמין מתרגל פרקטיקה רוחנית (תפילות ומדיטציה) במקביל לכלכלתו העצמית, פרנסת משפחתו ודאגה לכלל הקהילה.

ימי ההולדת של הגורואים

נחגגים בפאר רב. ביום ההולדתו

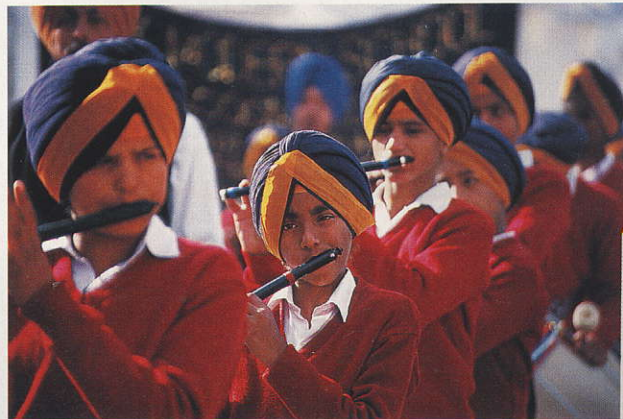
של גובינד סינג, גודשים המונים

את הרחובות. בראש המצעד

צועדות משלחות בתי ספר,

בנים ובנות בנפרד, ועימם נגני

תזמורות לבושי מדים

↑ חגיגות יום ההולדתו של גובינד סינג, הגורו העשירי והאחרון

חולדות הסיקהים: על מלחמה ושלוש

מורה הדרך הראשון בדת הסיקהית היה גורו נאנק (Guru Nanak), ואחריו באו עוד תשעה ממשיכי דרך. יחדיו הם מכונים "עשרת הגורואים" ועל שמם קרוי הגשר היחיד החוצה את האגם אל המקדש, המסמל את הדרך הנכונה לחצות בה את אוקיינוס החיים. השינוי בחייו של גורו נאנק והפיכתו לנביא חלו בשנת 1496, כשהיה בן 27. עד אז שימש כשר האוצר של הנסיך בסולטנפור (Sultanpur).

לפי האמונה, גורו נאנק יצא לנהר כדי לערוך טבילת בוקר ונשאר מתחת למים שלושה ימים. הכל חשבוהו למת, אלא שבבוקר היום הרביעי הוא שב ועלה מהמים. לפי האגדה, בשבו ליבשה היו מילותיו הראשונות: "אין דת הינדואית ואין אסלאם".

נאנק חי בזמן שלטונם של המוגולים, בעת שקיסרים מוסלמים כבשו את צפון הודו, לחמו בנסיכויות ההינדואיות, ולא אחת כפו על המקומיים בכוח החרב להמיר את דתם לדת מוחמד. על קרקע זו צמחה נבואתו שהטיפה

לפשרות דתית, לסובלנות ולדו קיום. הסיקהים אומרים שגורו נאנק לא התכוון לייסד דת חדשה אלא לשנות מושגים. הוא התנגד לפולחן צלמי האלים, לחלוקת הציבור ההינדואי למעמדות ולמעמדה הנחות של האישה לעומת הגבר. כך התנגד גם למסעות הג'יהאד של המוסלמים. מיום שנפגש גורו נאנק פנים אל פנים עם האל הוא יצא למסעות רבים שנמשכו ארבעים שנה, ובהם הפיץ את תורתו. כשהזדמן לו עצר לפרקי זמן ארוכים על גדות אגם אמריאר ועסק במדיטציה, ומכאן קדושת המקום. ממשיכי דרכו של נאנק נעשו קיצוניים ממנו, בעיקר משום שנאלצו להמשיך ולהילחם במוסלמים ובגזרות שגזרו. לאחר הקמתו (לפי השערות בימיו של גורו גובינד סינג) עבר מקדש הזהב מיד ליד במלחמות אינספור ומתוך שפיות דמים נוראה. פעם אחר פעם חיללו המוסלמים את קודש הקודשים והחריבו את המקדש, ופעם אחר פעם הקימוהו הסיקהים מחדש. גורו גובינד סינג (1666-1708), העניק צביון לוחמני לדת והיה

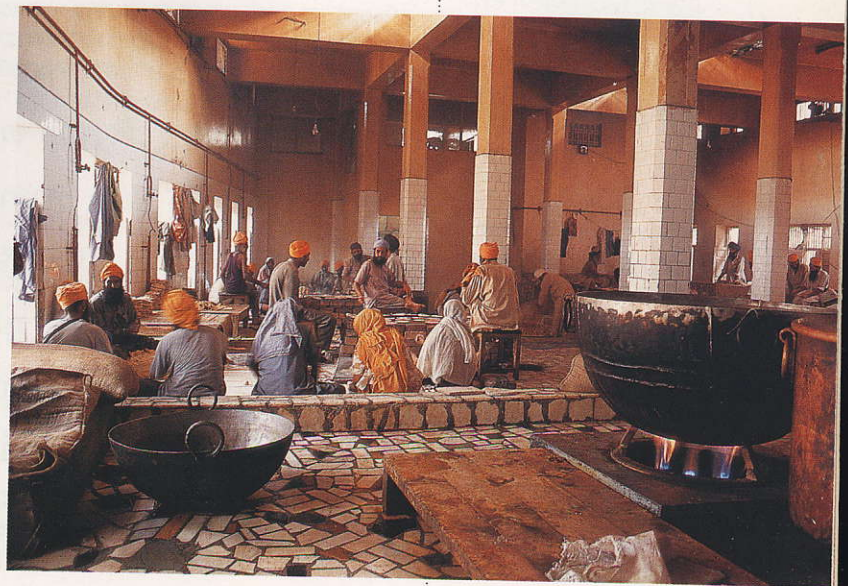
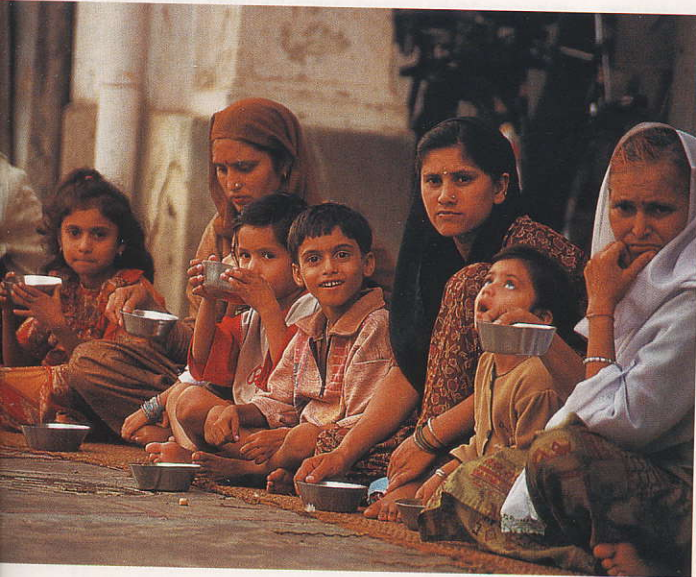
זה שנתן במאמיניו סימנים. ואכן, יש משהו תוקפני בהופעתם ובאמונתם של הסיקהים. כשהם מסבירים לזר את עיקרי דתם, הם מרבים להשתמש בקונוטציות מעולם המושגים הצבאי. גם היום ניצבים סביב המקדש שומרים חמושים בחניתות ארוכות ובגרזנים. סיקהים אדוקים נושאים בנוסף לקורפאן המוצנע בבגדיהם, גם חרב גדולה הנראית למרחוק. במזיאון להיסטוריה הסיקהית שנמצא בסמוך למקדש מצויים עשרות ציורי שמן המתארים מראות מלחמה שבהם שולט צבע אדום, ואלומות וחירוף נפש זוועים מהם. לצדם מוצגים תצלומי דיוקנותיהם המרוטשים של הרוגי המאבק שהתחולל במקום בשנת 1984, אז התקוממו סיקהים קיצוניים שביקשו את עצמאות חבל פנג'ב והשתלטו על המקדש. התקוממותם דוכאה ביד קשה על ידי אינדירה גנדהי, והאירוע הוביל אחר כך לרציחתה בידי שומר ראשה הסיקהי.

כתב: יותם יעקבסון

אחוות עולי הרגל

צורכיהם של עולי הרגל מסופקים במלואם בשת המקדש. בסמוך לו נמצאת הדהרמסלה (dharamsala, מעון לעולי רגל). זהו מבנה גדול בן שלוש קומות המורכב מכמה אולמות שבנויים סביב חצר, ובמרכז מקלחות משותפות. כל אדם יכול לשהות במקום שלושה ימים בלא תשלום (תרומות יתקבלו בברכה). אלפי אנשים מאכלסים את המקום בכל יום, ומפאת העומס רבים ישנים בשולי החצר

המטבח שבמתחם מספק מזון בסיסי לאלפי עולי הרגל הגודשים את המקום. בנוסף לארוחות המוגשות בזמנים קבועים, בחדר האוכל הגדול מחולק גם צ'אי מדי אחר צהריים

הסיקהים

גורו גובינד סינג אסר על הסיקהים, גברים ונשים כאחד, להסתפר ולהתגלח במשך כל ימי חייהם, כביטוי לצניעות ולקדושה. הטורבנים שחובשים הגברים אינם אלא אופנה שנוספה מאוחר יותר, ככל הנראה כדי להגן על השיער הצומח פרא. בשיער יש לנעוץ דרך קבע מטרק עץ כסמל לטוהר מידות. על כל סיקהי לשאת עימו פגיון קטן הנקרא קורפאן (kurfaan). על פרק יד ימין עונדים צמיד ברזל המבטא חוסן גופני וכוח רצון. בעבר לבשו הגברים הסיקהים חצאיות קצרות שאפשרו להם תנועה קלה וסימלו נכונות אלי קרב, אולם כיום הם מסתפקים בלבישת תחתונים רחבים מתחת למכנסיים, הנתפסים גם כמגיני פוריות. היה זה גורו גובינד סינג שהוסיף לכל סיקהי את התואר "סינג" שפירושו אריה.

רבנים גדולים, ורצועת הקורפאן (פגיון קטן) הוצלבה על חזותיהם. מקצתם אף נשאו חרבות. הבנות לבשו שמלות ועטו לראשיהן מטפחות. בהמשך צעדו בסך שפע תזמור רות רעשניות לבושות מדים, וביניהן גברים שערכו מופעי סיף ודו קרב מקלות. בסוף התהלכה, רכוב על סוסים, צעד משמר כבוד, ואחריו הובל אפיריון הזהב ובו הספר הקדוש שהוצא מההיכל לכבוד האירוע. מעל הספר ישב זקן שנפנף בציצית שיער גדולה. לפני משמר הכבוד צעדו כמה מטאטאים שניקו את רצפת הרחוב עת שהמון רב מיהר לחלוץ את נעליו ולהשתחוות לפני הספר. הקהל הניח פרחים בחיק האפיריון וקיבל מנחה (פרסאד - עיסת ממתק מופרדת לפיסות או כדורים) מהמשמשים בקודש. במקביל לאפיריון צעדו שני גברים וריססו על ההמון מי

השירה מתוך הספר שוטפת

את המקדש וכאילו מניעה את

אלפי עולי הרגל. היא מרגיעה אך

מלאת עוצמה וממכרת. שבועיים

לאחר שעזבתי את אמריצ'ר, עוד

התנגנה השירה בראשי

ורדים. עם רדת הערב חזר הספר למנוחת הליל בבניין הפרלמנט. בציפוי הזהב של המקדש השתבר אור הפנסים שהודלקו. על העצים הבודדים שבמתחם התגודדו כבכל ערב אלפי דוורים קולניים, שצפיפותם יצרה מרקם שנראה כעלוות העץ עצמה. נראה היה שהם חשים בטוחים לחלוטין בקרב מעוזם של אלה המכנים את עצמם אריות. ☉

קים מאמינים מתנדבים. הם מנקים את הדהרמסלה, קול- פים בצל ותפוחי אדמה בכמויות עצומות, עמלים על הכנת מזון וממרקים את ההיכל. התבוננתי בהשתאות בנמרצות של תנועותיהם, בחיוניותם ובאחוה ששררה ביניהם.

נדודיו של הספר הקדוש

הטקסט המקודש לסיקהים מכונה גורו גראנת סהיב (Guru Granth Sahib, "כתביהם של עשרת הגורואים"), והעותק המקורי שלו נמצא במקדש הזהב. במהלך היום הוא נשמר במקדש, אך בלילה מניחים אותו במבנה הפר- למנט (Akal Takhat) השוכן בצד השני של גשר הגורואים. הספר מועבר למקדש לפנות בוקר, נישא על אפיריון זהב, ובכל ערב לאחר שקיעה הוא מוחזר לבניין הפרלמנט. מאות משתתפים בטקסי ההעברה. נושאי האפיריון מתחלפים עם כל צעד כדי לאפשר לעולי רגל רבים ככל האפשר לזכות בכבוד הזה.

השירה מתוך הספר נמשכת בכל שעות היום ובכל ימות השנה. היא שוטפת את המקדש כולו דרך רמקולים הפזר- רים במתחם, וכאילו מניעה את אלפי עולי הרגל. השירה אינסופית, מונוטונית מעט, מרגיעה, אך מלאת עוצמה וממכרת. שבועיים לאחר שעזבתי את אמריצ'ר עוד התנגנה השירה בראשי, בין מחשבה למחשבה.

ימי ההולדת של הגורואים נחגגים בפאר רב. ביום הולדתו של גובינד סינג, הגורו העשירי והאחרון שמת לפני כ-300 שנה, גדשו המונים את הרחובות וסבבו את העיר במצעד לוחמני למדי. בראש המצעד צעדו משלחות בתי ספר, בנים ובנות בנפרד. הבנים לבשו חצאיות קצרות וטו-

